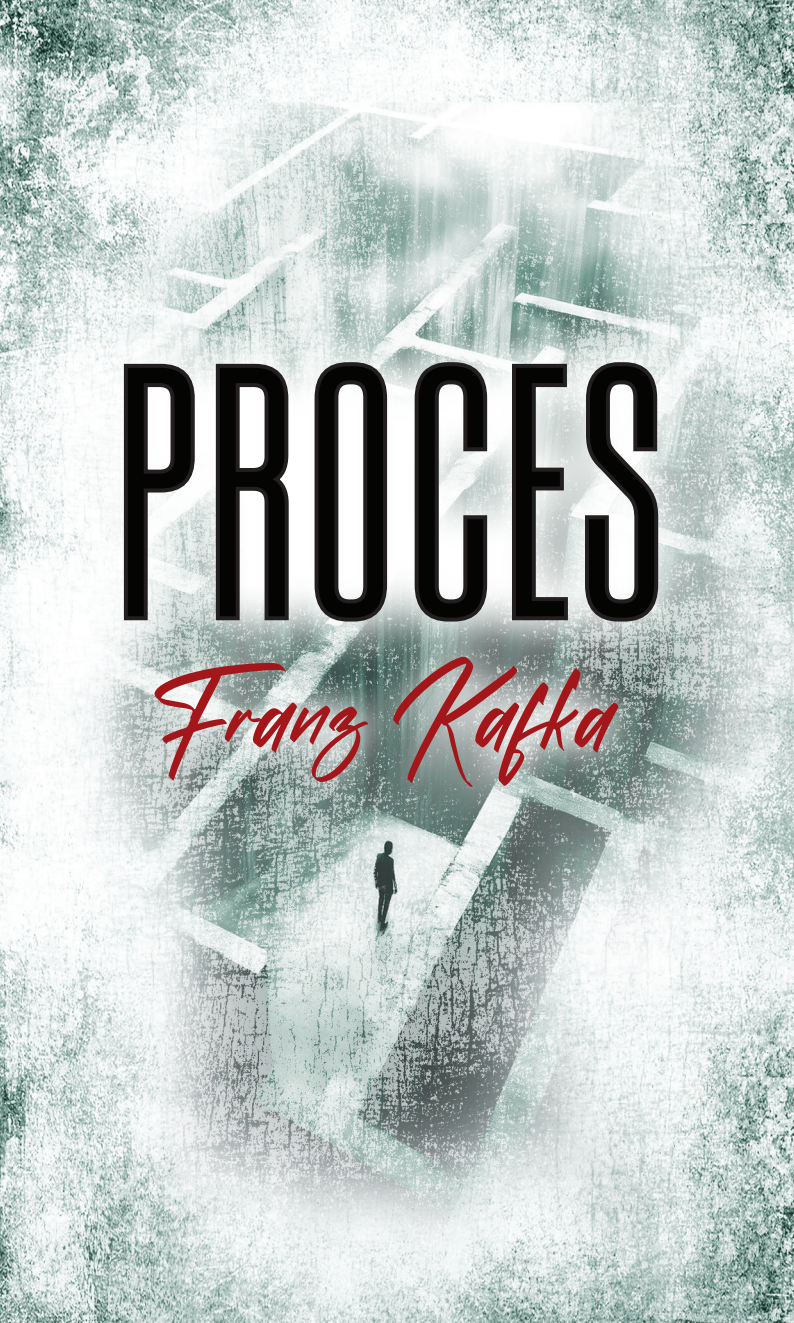

PROCES

Franz Kafka

Franz Kafka

PROCES

Franz Kafka

Proces

Original title: *Der Prozess*

Czech edition © Fortuna Libri Publishing, 2025

Translation © Miluš Kotišová, 2025

Cover design © Miroslav Ferdinand

Odpovědný redaktor: Ondřej Pfeffer

Jazyková korektura: Mgr. Erika Hanáčková

Vydalo nakladatelství Fortuna Libri Publishing, Praha 2025
www.fortunalibri.cz

První vydání v nakladatelství Fortuna Libri

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována, ukládána v jakémkoli vyhledávacím systému, nebo přenášena v jakékoli formě ani elektronickými, mechanickými, kopírovacími, nahrávacími a jinými prostředky bez předchozího souhlasu majitele práv.

ISBN 978-80-7546-659-4

Kapitola první:

ZATČENÍ – ROZHOVOR S PANÍ GRUBACHOVOU – PAK SE SLEČNOU BÜRSTNEROVOU

Někdo musel Josefa K. křivě očernit. Josefa K. musel někdo křivě očernit, protože byl, ač nic zlého neprovedl, jednoho rána zatčen. Kuchařka paní Grubachové, jeho bytné, která mu den co den na osmou ranní přinášela snídani, tentokrát nepřišla. Nikdy předtím se nic takového nestalo. K. ještě chvíli čekal, zahlédl ze svého polštáře stařenu, co bydlela naproti a která si ho prohlížela s pro ni poněkud nezvyklou zvědavostí, hned vzápětí však ztratil zájem a s pocitem hladu zazvonil. Ihned se ozvalo zaklepání a dovnitř vstoupil muž, jehož v bytě ještě nikdy předtím neviděl. Byl hubený, a přece statné tělesné konstituce, v dobře padnoucím černém obleku, který se podobal cestovnímu obleku, s všelijakými záhyby, kapsami, přezkami, knoflíky a opaskem, a tak se zdál být obzvlášť praktický, aniž bylo jasné, k čemu má sloužit. „A vy jste...?“ zeptal se K. a ihned se napřímil v posteli. Muž však otázku přešel, jako by se s jeho zjevením musel K. prostě smířit, a rovnou se optal: „To vy jste zvonil?“ „Ať

mi Anna donese snídani,“ řekl K. a snažil se zjistit, nejprve tichým pozorováním a přemýšlením, co je ten člověk vlastně zač. Ten se však jeho pohledům nevystavoval dlouho, nýbrž otočil se ke dveřím, malinko je pootevřel a někomu, kdo nejspíš stál hned za dveřmi, řekl: „Chce, aby mu Anna donesla snídani.“ Z vedlejšího pokoje se ozval krátký smích, podle zvuku se ale nedalo určit, kolik je tam lidí. Ačkoli se tak ten cizí muž nemohl dovědět nic, co by nevěděl už předtím, řekl směrem ke K. tónem, jako by podával hlášení: „Nejde to.“ Ačkoli dříve se to tak dělo, K. docházelo, že teď to nejde. „To je mi novina,“ řekl K., vyskočil z postele a spěšně si navlékl kalhoty. „Chci se podívat, co je to za lidi ve vedleším pokoji a jak mi paní Grubachová vysvětlí tohle vyrušování.“ Hned ho sice napadlo, že nebylo třeba to říkat nahlas a že tím jaksi uznal právo cizích osob, aby na něho dohlížely, ale to mu v danou chvíli nepřišlo důležité. Každopádně takhle si to cizí muž vyložil, neboť řekl: „Nechcete radši zůstat tady?“ „Nechci tu zůstat a ani nechci, abyste na mě mluvil, dokud se mi nepředstavíte.“ „Myslel jsem to dobře,“ řekl cizí muž a sám teď otevřel dveře. Ve vedleším pokoji, do něhož K. vkročil pomaleji, než zamýšlel, to na první pohled vypadalo bezmála navlas tak jak večer předtím. Byl to obývací pokoj paní Grubachové. Dnes bylo v tom nábytkem, pokrývkami, porcelánem a fotografiemi přeplněném pokoji snad o něco víc místa než jindy, člověk to hned nepostřehl; tím spíš, že tou hlavní změnou byla přítomnost muže, jenž seděl u otevřeného

okna s knihou, od níž teď vzhlédl směrem k němu. „Měl jste zůstat ve svém pokoji! Copak vám to František neřekl?“ „No a co vlastně chcete?“ řekl K. a přeskakoval pohledem od nového známého na toho, jehož nazval Františkem, který zůstal stát ve dveřích, a zase zpátky. Otevřeným oknem bylo zas vidět tu starou ženu, jak se stařeckou zvědavostí popošla k přímo protilehlému oknu, aby jí nic neuniklo. „Chci okamžitě za paní Grubachovou,“ řekl K., pohnul se, jako by se odtrhával od dvojice mužů, kteří přitom stáli daleko od něho, a byl na cestě ven. „Ne,“ řekl muž u okna, odhodil knihu na stůl a vstal. „Nesmíte odejít, vždyť jste zatčen.“ „Vypadá to tak,“ řekl K. „A pročpak?“ zeptal se vzápětí. „Máme své rozkazy, vám nic vykládat nemusíme. Jděte do svého pokoje a čkejte. Proces byl už zahájen a vy se všechno dovíte v pravý čas. Překračuji svou pravomoc tím, že vám teď tak přátelsky domlouvám. Ale doufám, že to neslyší nikdo jiný než František, a ten se k vám sám chová, proti předpisům, přátelsky. Pokud budete mít i nadále takové štěstí jako doteď v tom, že jmenovali za hlídače právě nás dva, můžete být v klidu, že všechno dobře dopadne.“ K. si chtěl sednout, ale až teď si všiml, že v celé místnosti nebylo kam, kromě té židle u okna. „Ještě se sám přesvědčíte, kolik je na tom pravdy,“ řekl František a přistoupil k němu spolu s druhým mužem. Zejména ten druhý byl mnohem vyšší než K. a poklepal mu několikrát na rameno. Oba si prohlédli noční košili K. a řekli, že odteď bude muset nosit košili daleko horší, ale na tuhle

jeho košili, jakož i zbylé prádlo mu prý dají pozor, a dopadne-li ta jeho záležitost dobře, všechno mu vrátí. „Bude lepší, když dáte ty věci k nám než do skladiště,“ řekli, „protože ve skladišti dochází ke zpronevěřám a mimo to po určité době se všechno prodá bez ohledu na to, jestli je dané řízení u konce, nebo není. A víme, jak dlouho takové procesy trvají, zvláště v poslední době. Skladiště by vám sice nakonec vyplatilo, co utrží, ale šlo by o mrzkou částku, protože při prodeji nerozhoduje výše nabídky, nýbrž výše úplatku, a navíc ze zkušenosti víme, jak se ten výdělek smrskává, když putuje z roku na rok z ruky do ruky.“ K. těm řečem věnoval pramalou pozornost, o právo nakládat se svým majetkem, který snad ještě měl, mu nijak zvlášť nešlo, mnohem důležitější mu připadalo vyjasnit si svou situaci; jenomže v přítomnosti těch dvou nedokázal ani přemýšlet, druhý hlídač – ti dva mohli být jenom hlídači – do něho neustále rádoby přátelsky strkal břichem, ale když K. zvedl oči, uviděl suchý, kostnatý obličej se silným, ke straně zahnutým nosem, který se vůbec nehodil k tomu tlustému tělu, a ten se nad jeho hlavou domlouval s tím druhým hlídačem. Co to jen bylo za lidi? O čem to mluvili? K jakému úřadu přísluší? K. přece žije v právním státě, všude panuje klid, všechny zákony platí, kdo se ho odvažuje takhle přepadnout v jeho vlastním bytě? Vždycky měl sklon nic si příliš nepřipouštět, věřit v nejhorší, teprve až to nejhorší nastane, nedělat si starosti o budoucnost, a to ani ve chvíli, kdy se stahovaly mraky. Teď se mu to ale nezdálo

správné, člověk to celé mohl vzít jako žert, jako jeden velký žert, který mu z neznámých pohnutek, snad proto, že dneska slaví třicáté narozeniny, přichystali kolegové z banky, to bylo pochopitelně možné, snad by jen stačilo, kdyby se prostě těm hlídačům vysmál do tváře, a oni by se pak zasmáli s ním, možná to byli posluhové z nároží ulice, vcelku se jim podobali – přesto byl nyní, vlastně už od prvního pohledu na hlídače Františka, rozhodnut, že se nehodlá vzdát ani té nejmenší výhody, kterou snad vůči těm lidem má. Nesejde mu nijak na tom, že by se třeba později šušovalo, že vůbec nerozumí žertům, zato si vzpomněl – aniž míval ve zvyku brát si ze zkušenosti ponaučení – na několik příhod, o sobě zcela bezvýznamných, kdy se na rozdíl od svých přátel zachoval s plným vědomím neopatrně, bez nejmenšího tušení, jaké mohou být následky, a byl za to vytrestán a musel nést důsledky. To se už nesmí víckrát opakovat, alespoň tentokrát ne; pakliže to je komedie, přistoupí na jejich hru.

Zatím byl na svobodě. „Dovolíte,“ řekl a kvapně prošel mezi oběma hlídači do svého pokoje. „Vypadá rozumně,“ slyšel za sebou. V pokoji ihned povytahoval zásuvky psacího stolu, všechno bylo v naprostém pořádku, ale v tom rozrušení nemohl najít osobní doklady, které hledal. Konečně našel legitimaci na bicykl a už už s ní chtěl jít za hlídači, ale pak se mu ten doklad zase zdál příliš nedostačující, a tak hledal dál, až našel rodný list. Když se znovu vracel do vedlejšího pokoje, zrovna se otevířely protější dveře a dovnitř chtěla vstoupit paní

Grubachová. Zahlédl ji jen na okamžik, neboť sotva K. poznala, očividně se zastyděla, požádala o prominutí, zase zmizela a přeopatrně za sebou zavřela dveře. „Jen pojďte dál,“ bylo vše, co ještě K. stihl říct. Teď však s doklady zůstal stát uprostřed pokoje, díval se stále na dveře, které se už neotevřely, a probralo ho až volání hlídačů, kteří seděli u stolku u otevřeného okna a, jak si K. nyní uvědomil, konzumovali jeho snídani. „Proč nešla dovnitř?“ zeptal se. „To přece nesmí,“ řekl vysoký hlídač. „Vždyť jste zatčený.“ „Jak můžu být zatčený? A takhle?“ „Tak vy už s tím zase začínáte,“ řekl hlídač a namočil chleba s máslem do nádoby s medem. „Na takové otázky nebudeme odpovídat.“ „Budete na ně muset odpovědět,“ na to K. „Tady je moje legitimace, vy mi ukažte své pověření a hlavně zatykač.“ „Proboha živého!“ řekl hlídač, „tak vy se prostě ne a ne smířit se svou situací, a tak jste si umanul, že budete naschvál dráždit nás, lidi, co jsou vám teď ze všech vašich bližních patrně nejbližší.“ „Je to tak, pochopte to už,“ řekl František, ovšem šálek s kávou, který držel v ruce, nedonesl až k ústům, zato se dlouze, asi významně, byť tomu nebylo rozumět, zadíval na K. K. se s Františkem bezděčně pustil do bezeslovné výměny pohledů, pak ale uhodil do svého průkazu a řekl: „Tady jsou mé osobní doklady.“ „Co je nám po nich?“ křikl teď už hlasitě vysoký hlídač. „Vztekáte se jak malé děcko. Co vlastně chcete? Chcete, aby ten váš ztracený veleproces vzal rychlý konec tím, že tu s námi, s hlídači, budete diskutovat o legitimaci a o zatykači? My jsme jenom zřízenci na

tom nejspodnějším žebříčku, my se v dokladech ani pořádně nevyznáme a s tou vaší záležitostí máme do činění jenom to, že u vás musíme každý den držet deset hodin hlídku, a za to dostaneme zapláceno. Víc od nás nečekejte, ale to dá rozum, že se vysoké úřady, v jejichž službách pracujeme, ještě předtím, než nařídí zatčení, podrobně poinformují o důvodech zatčení a o zatýkané osobě. Tady o žádnou mýlku nejde. Náš úřad, jak ho znám, a to znám jen nejnižší stupně, přece nevyhledává provinění u obyvatelstva, ale naopak je, jak praví zákon, proviněním přitahován a musí pak vyslat nás hlídače. Takový je zákon. Jakápak by tu mohla nastat mýlka?“ „Neznám ten zákon,“ řekl K. „Tím hůř pro vás,“ řekl hlídač. „Dost možná je jen ve vašich hlavách,“ řekl K., chtěl nějak proniknout do myšlení strážců, obrátit je na svou stranu nebo se tam zabydlet. Strážce však jen s pohrdáním utrousil: „Však ho brzy pocítíte na vlastní kůži.“ František se jim vložil do hovoru a řekl: „Vidíš, Vildo, přiznává, že zákon nezná, a přitom je přesvědčený, že je nevinný.“ „Máš naprostou pravdu, jenomže jemu nic nedochází,“ řekl ten druhý. K. už neodpovídal; což si musím, pomyslel si, nechat dál plést hlavu žvaněním toho nejnižšího – vždyť to sami přiznávají – orgánu? Mluví prostě o věcech, kterým vůbec nerozumí. Jejich jistotu si lze vysvětlit jen tou jejich hloupostí. Pár slov, která prohodím s člověkem mně rovným, všechno rázem vyjasní nesrovnatelně líp než sebelepší řečnění s těmihle dvěma. Několikrát přešel ve volném prostoru pokoje tam a zpátky, naproti přes

ulici viděl zas tu starou paní, která k oknu ještě do-
táhla nějakého starce, mnohem staršího než ona,
kterého si k sobě vinula. K. musí téhle podívané
učinít přítrž: „Dovedte mě k svému nadřízenému,“
řekl. „Až si to bude přát, dřív ne,“ řekl hlídač, kte-
rého ten druhý oslovoval Vildo. „A teď vám radím,“
pokračoval, „abyste šel zpátky do pokoje, zachoval
klid a vyčkal, až jak o vás bude rozhodnuto. Radíme
vám, abyste se nerozptyloval zbytečnými úvahami,
seberte se, budou na vás kladeny vysoké nároky. Ne-
jednal jste s námi, jak bychom za svou vstřícnost za-
sluhovali, zapomínáte, že ať už jsme, co jsme, jsme
na rozdíl od vás alespoň svobodní lidé a to není zas
tak malá výhoda. Přesto jsme ochotni, pokud máte
u sebe peníze, donést vám z kavárny odnaproti ma-
lou snídani.“

K. zůstal chvilku stát, ponechávaje tu nabídku
bez odpovědi. Možná by se ho ti dva, kdyby otevřel
dveře do dalšího pokoje, nebo dokonce dveře do
předsíně, neodvážili zastavit, snad by to bylo i to
nejjednodušší řešení celé situace – prostě ji vyhro-
tit. Jenže možná by se na něho vrhli, a kdyby ho
srazili k zemi, veškerá převaha, kterou zatím nad
nimi v jistém ohledu měl, by byla ta tam. A tak se
rozhodl spolehnout na jistější rozuzlení, k němuž
musel přirozený průběh věcí chtě nechtě dospět,
a vrátil se zpátky do svého pokoje, aniž by pad-
lo jediné další slovo z jeho strany nebo ze strany
hlídačů.

Padl do postele a vzal si z umývadla hezké jabl-
ko, které si včera večer přichystal k snídani. Teď to

byla celá jeho snídane a rozhodně, jak se přesvědčil při prvním velkém zakousnutí, daleko lepší než nějaká snídane z ukoptěné noční kavárny, jakou by dostal z milosti hlídačů. Bylo mu dobře a cítil se uvolněně, sice dnes ráno zmeškal službu v bance, ale to se dalo vzhledem k poměrně vysokému postu, který tam zastával, snadno omluvit. Měl by se omluvit po pravdě? Zvažoval to. Pokud by mu neuvěřili, což by se v daném případě dalo pochopit, mohl by přivést jako svědkyni paní Grubachovou nebo i ty dva starouše odnaproti, kteří teď nejspíš putují k protějšímu oknu. K. udivovalo, přinejmenším z hlediska hlídačů ho udivovalo, že ho zahrnuli do pokoje a nechali ho tu samotného, když tady má přitom kupu možností, jak si sáhnout na život. Avšak současně se ptal sám sebe, ze svého hlediska, jaký by k tomu asi tak mohl mít důvod. Třeba proto, že ti dva seděli hned vedle a překazili mu snídani? Sáhnout si v takovou chvíli na život by bylo tak nesmyslné, že by to sám, i kdyby to snad měl v úmyslu udělat, právě pro tu nesmyslnost nebyl schopen provést. Kdyby duševní tupost hlídačů nebila tak nápadně do očí, dalo by se předpokládat, že by riziko nechávat ho o samotě i oni sami vyhodnotili stejně. Klidně se teď mohli, kdyby chtěli, dívat, jak jde ke skřínce ve zdi, v níž má schovaný dobrý likér, jak do sebe obrací sklenku namísto snídane a jak si nalévá ještě druhou na povzbuzení, ale to jen pro případ, dost nepravděpodobný, že by to bylo nutné.

Vtom ho křiknutí z vedlejšího pokoje vylekalo tak, až se sklenicí uhodil do zubů. „Máte jít

k dozorcí,“ ozvalo se. Jediné, co ho polekalo, byl ten křik, krátké úsečné vojenské štěknutí, které si nějak vůbec nedokázal spojit s hlídačem Františkem. Povel sám mu byl velice vítaný. „Konečně,“ zavolal zpátky, uzamkl skříňku a spěchal ihned do vedlejšího pokoje. Tam stáli ti dva strážci a okamžitě ho s naprostou samozřejmostí zaháněli zpátky do jeho pokoje. „Co vás nemá!“ křičeli, „vy chcete k dozorcí v košili? Dá vás zbít a nás s vámi.“ „Pusťte mě, k čertu,“ zvolal K., kterého už dostrkali až k šatníku, „když mě přepadnete v posteli, nemůžete čekat, že budu ve svátečním.“ „Nic naplat,“ řekli hlídači, kteří se pokaždé, když K. zakřičel, dočista zklidnili, ba téměř posmutněli, a tím ho zmátli a do jisté míry přivedli zpátky k rozumu. „Směšné ohledy!“ zabručel ještě, ale už bral ze židle sako a držel je chvílku v obou rukách, jako by je dával hlídačům ke schválení. Ti zavrtěli hlavou. „Musí to být černé sako,“ řekli. Nato K. hodil sako na podlahu a řekl – sám nevěděl, v jakém smyslu: „Vždyť ještě nejde o hlavní přelíčení.“ Hlídači se zasmáli, ale trvali na svém: „Musí to být černé sako.“ „Když se tím celá záležitost urychlí, je mi to jedno,“ řekl K., otevřel sám šatník, dlouho se přehraboval ve spoustě oblečení, vybral si svůj nejlepší černý oblek, sako, které svým přiléhavým střihem vyvolalo mezi jeho známými rozruch, vytáhl i jinou košili a začal se pečlivě oblékat. Potají doufal, že tím přispěl k urychlení celé věci, strážci ho zapomněli zahnat do koupelny. Pozoroval je, jestli si třeba na to ještě nevzpomenou, ale je to přirozeně ani nenapadlo, zato Vilda

nezapomněl poslat Františka k dozorci s hlášením, že se K. obléká.

Když byl úplně oblečen, musel projít prázdným vedlejším pokojem těsně kolem Vildy do dalšího pokoje, jehož dveře už byly rozevřeny dokořán, obě křídla. Tento pokoj, jak K. věděl docela přesně, obývala toho času jistá slečna Bürstnerová, písarka, která brzy ráno odcházela do práce, přicházela domů pozdě večer a s K. prohodila nanejvýš pozdrav. Teď byl noční stolek přesunutý od jejího lůžka doprostřed pokoje, jako jednací stůl, a za ním seděl dozorce. Měl nohy křížem a jednu paži položenou na opěradle židle.

V jednom rohu pokoje stáli tři mladíci a prohlíželi si fotografie slečny Bürstnerové, které byly zasunuty za rákosovou rohož na zdi. Na klice otevřeného okna visela bílá halenka. Z okna protějščího domu se opět vykláněli ti dva starouši: jejich společnost se ovšem rozrostla, neboť za nimi se tyčil muž v košili na prsou rozhalené, jenž si prsty popotahoval a kroutil ryšavou bradku. „Josef K.“ zeptal se dozorce, snad jen aby na sebe přitáhl pozornost roztěkaného K. K. přikývl. „Jste asi velmi překvapen průběhem dnešního rána,“ zeptal se dozorce a posunoval při tom oběma rukama těch pár předmětů, které ležely na nočním stolku, svíčku se zápalkami, knihu a polštářek na špendlíky, jako by to byly předměty, které potřebuje k úřadování. „Samozřejmě,“ řekl K. a zaplavil ho pocit úlevy, že je konečně v přítomnosti rozumného člověka, s nímž může o své záležitosti pohovořit, „samozřejmě že

jsem překvapen, ale zas až tak překvapen nejsem.“ „Ne zas až tak překvapen?“ opáčil dozorce, postavil nyní svíčku doprostřed nočního stolku a kolem ní seskupil ostatní věci. „Asi mi špatně rozumíte,“ spěšně poznamenal K. „Mám tím na mysli –“ Vtom se K. zarazil a rozhlížel se po nějaké židli. „Mohu se, doufám, posadit?“ zeptal se. „To není obvyklé,“ odpověděl dozorce. „Mám tím na mysli,“ řekl teď K. bez další odmlky, „že jsem pochopitelně velmi překvapen, ale člověk se, když už je třicet let na světě a musel se sám protloukat životem, proti různým překvapením obrní a nepřikládá jim tudíž takovou váhu. Zvláště ne dneska.“ „Proč zvláště ne dneska?“ „Neříkám, že to snad celé považuji za žert, na to se mi všechna učiněná opatření zdají přece jen příliš rozsáhlá. Do toho se museli zapojit všichni obyvatelé penzionu a navíc vy všichni, a to už překračuje hranice žertu. Takže nechci říkat, že je to žert.“ „Přesně tak,“ řekl dozorce a nahlížel do krabičky, kolik je v ní zápalek. „Ovšem na druhou stranu,“ pokračoval K. a obracel se tak na všechny přítomné, zkusmo zahrnuje i ty tři u fotografií, „na druhou stranu ta záležitost nemůže být nijak zvláště závažná. Vyvozují to z toho, že jsem byl obžalován, ale nemohu si vybavit sebemenší provinění, kvůli kterému bych obviněn mohl být. Ale i to je nepodstatné, hlavní otázka zní, kdo mě dal zatknout? Který orgán vede ten proces? Vy jste státní úředníci? Nikdo z vás nemá uniformu, pokud nemám nazvat uniformou vaše oblečení,“ – teď se obrátil na Františka – „ale to je spíš cestovní oblek. Žádám

o vyjasnění těchto otázek a jsem přesvědčen, že jakmile se věci vysvětlí, budeme se moct srdečně rozloučit.“ Dozorce praštil krabičkou zápalek o stůl. „To se ale velice pletete,“ řekl. „Ti pánové a já jsme ve vaší záležitosti zcela vedlejší, prakticky nic o ní vlastně nevíme. I kdybychom na sobě měli sebenáležitější uniformy, ta vaše záležitost by nebyla o nic horší. Ani vám nemohu sdělit, jestli jste obžalován, respektive nevím, zda ano. Jste zatčen, to je pravda, ale víc nevím. Možná hlídači něco žvanili, ale v tom případě jsou to jen pusté kecy. I když teď nemám odpovědi na vaše otázky, přesto vám mohu dát jednu radu, přemýšlejte méně o nás a o tom, co bude s vámi, myslíte radši na sebe. A nedělejte takový povyk kolem pocitu své nevinu, kazí to ne právě špatný dojem, který jinak mimochodem vzbuzujete. A vůbec byste měl být zdrženlivější v řeči, skoro všechno, co jste do teď řekl, bych se dovtíпил z vašeho chování, i kdybyste býval pronesl jen pár slov; tak jako tak to nebylo nic, co by pro vás bylo zvlášť příznivé.“

K. upřeně hleděl na dozorce. Člověk patrně mladší než on ho tady školometsky poučuje? Za svou přímost bude potrestán důtkou? A o důvodu svého zatčení a o tom, kdo ho nařídil, se nedoví nic?

Zmocňovalo se ho jisté rozrušení, přecházel sem a tam, aniž mu kdo bránil, upravoval si manžety, sáhl si na prsa, upravil si vlasy, přistoupil k těm třem pánům, řekl, „To přece nedává žádný smysl,“ ti se k němu otočili a dívali se na něho účastně,

avšak se vši vážností, až se nakonec opět zastavil před dozorcovým stolkem. „Státní zástupce Hasterer je můj dobrý přítel,“ řekl, „mohu mu zavolat?“ „Jistě,“ řekl dozorce, „ale nevím, jaký to bude mít smysl, ledaže byste mu volal v nějaké soukromé záležitosti.“ „Jaký smysl?“ zvolal K., víc vyvedený z rovnováhy než rozzlobený. „Kdo vlastně jste? Vykládáte tu o smyslu a provádíte to nejnesmyslnější, co si lze představit. Není to absurdní? Tihle pánové mě nejprve přepadnou a teď tady sedí nebo postávají a já mám být za vzorného školáka? Jaký smysl by mělo volat státnímu zástupci, když jsem údajně zatčen? Dobrá, tak nebudu nikam volat.“ „Ale proč ne,“ řekl dozorce a natáhl ruku k předsíni, kde byl telefon, „prosím, zatelefonujte si.“ „Ne, už nechci,“ řekl K. a šel k oknu. Sešlost naproti v okně byla pořád na svém místě, teď ji ovšem poněkud vytrhlo z klidného přihlížení, jak K. přistoupil k oknu. Starouši chtěli vycouvat z okna, ale muž za nimi je uklidnil. „Tamhle jsou další diváci,“ zvolal K. hlasitě směrem k dozorci a ukázal ven. „Zmizte odtamtud,“ zakřičel na protější okno. Trojice ihned ustoupila o pár kroků, oba starouši až za muže, který je kryl svým širokým tělem, soudě podle pohybu úst něco říkal, ale na tu dálku tomu nebylo rozumět. Nestáhli se ale docela, zdálo se, že vyčkávají na okamžik, až se zase budou moct k oknu nepozorovaně přiblížit. „Vlezlí lidé, ani žádné ohledy neberou!“ řekl K., když se obrátil zpět do pokoje. Dozorce s ním nejspíš souhlasil, zdálo se K., když se na něho kradmo podíval. Ale také bylo dost dobře možné, že vůbec

neposlouchal, neboť měl ruku přitisknutou pevně na stůl, a vypadalo to, že si poměřuje délku prstů. Dvojice hlídačů seděla na jakémsi kufru přikrytém zdobnou dečkou, mnuli si kolena. Tři mladíci se teď s rukama v bok bezcílně rozhlíželi kolem sebe. Bylo тихо jak v nějaké pozapomenuté kanceláři. „Tak tedy, pánové,“ zvolal K., už dlouhý okamžik mu bylo, jako by všechna tíha ležela na jeho ramenou, „soudě podle vašeho vzezření, je moje záležitost asi u konce. Jsem toho názoru, že bude nejlepší přestat si lámat hlavu, jestli byl váš postup oprávněný nebo neoprávněný, a pojďme celou věc uzavřít smírem a podáním ruky. Pokud jste stejného názoru, tak prosím“ – a předstoupil před dozorcův stolek s nataženou rukou. Dozorce zvedl oči, hryzal se do rtu a podíval se na nataženou ruku; to si K. ještě pořád myslel, že ruku stiskne. Dozorce ale vstal, vzal si svou buřinku, odloženou na posteli slečny Bürstnerové, oběma rukama si ji pečlivě nasadil, jak se to dělává, když si v krámě zkoušíme nový klobouk. „Vám všechno připadá tak jednoduché,“ řekl při tom K., „chtít celou věc uzavřít smírem, myslíte? Ne, ne, to opravdu nepůjde. Tím ale nechci vůbec říct, že byste si měl zoufat. Ne, pročpak? Jste jen zatčen, nic víc. Tohle jsem vám měl sdělit, to jsem také udělal a vidím, jak jste to vzal. Pro dnešek to stačí a můžeme se rozloučit, ovšem jen prozatím. Chcete teď asi jít do banky?“ „Do banky?“ zeptal se K., „myslel jsem, že jsem zatčen.“ V jeho otázce byl jistý vzdor, neboť i když jeho podanou ruku nepřijali, cítil se na

všech těch lidech, zvlášť poté, co dozorce vstal od stolku, čím dál víc nezávislý. Hrál si s nimi. Měl v úmyslu, pakliže se mají k odchodu, běžet za nimi až k domovnímu vchodu a nabídnout jim, aby ho tedy zatkli. Proto také zopakoval: „Jak asi můžu jít do banky, když jsem zatčen?“ „Ach tak,“ řekl dozorce, který byl už u dveří, „to jsme se špatně pochopili. Vy jste zatčen, pochopitelně, ale to vám nijak nebrání ve výkonu povolání. Ani vám nebude bráněno ve vašem každodenním životě.“ „Potom to zatčení není tak hrozné,“ řekl K. a popošel až k dozorcí. A ten na to: „Jinak to ani nebylo myšleno.“ „Pak se ovšem zdá, že ani to sdělení zatčení nebylo nijak naléhavé,“ řekl K. a pokročil ještě blíž. Také ostatní se k nim přiblížili. Všichni se teď tísnil v úzkém prostoru u dveří. „Byla to moje povinnost,“ řekl dozorce. „Směšná povinnost,“ řekl K. neústupně. „Možná,“ odpověděl dozorce, „ale asi nechceme ztrácet čas planými řečmi. Měl jsem za to, že chcete jít do banky. Jelikož jste tak opatrný na slovíčka, dodávám: já vás nenutím jít do banky, jen jsem měl za to, že tam budete chtít. Abych vám to ulehčil a váš příchod do banky byl co nejméně nápadný, nechávám vám tady k dispozici tyhle tři pány, ostatně jsou to vaši kolegové.“ „Co prosím?“ zvolal K. a hleděl užasle na trojici. Tihle nevýrazní, nedomrlí mladíci bez vlastností, které měl v čerstvé paměti jen jako náhodnou skupinku u fotografií, byli vskutku úředníci z jeho banky, nikoli ovšem kolegové, to bylo víc než nadnesené, vida, vševědoudcnost pana dozorce má své meze, ale podřízení